

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

**ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ СЕМЕНА КУЗНЕЦЯ**

АНАЛІЗ БАНКІВСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

**Робоча програма
для студентів спеціальності
072 "Фінанси, банківська справа та страхування"
першого (бакалаврського) рівня**

**Харків
ХНЕУ ім. С. Кузнеця
2017**

УДК 33.021:336.71(07.034)

А 64

Затверджено на засіданні кафедри банківської справи.

Протокол № 1 від 25.08.2016 р.

Самостійне електронне текстове мережеве видання

Укладач І. М. Чмутова

Аналіз банківської діяльності : робоча програма для студентів спеціальності 072 "Фінанси, банківська справа та страхування" першого (бакалаврського) рівня : [Електронне видання] / уклад. І. М. Чмутова. – Харків : ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2017. – 51 с.

Подано тематичний план навчальної дисципліни та її зміст за модулями й темами, вміщено плани лекцій і семінарських (практичних) занять, матеріал для закріплення знань (завдання для самостійної роботи, контрольні запитання), критерії оцінювання знань студентів.

Рекомендовано для студентів спеціальності 072 "Фінанси, банківська справа та страхування".

УДК 33.021:336.71(07.034)

© Харківський національний економічний
університет імені Семена Кузнеця, 2017

Вступ

Сучасні умови економіки України потребують підвищення ефективності управління банківською діяльністю та запобігання кризовим явищам. Важлива роль у реалізації цього завдання приділяється економічному аналізу. Він дозволяє давати реальну і всебічну оцінку досягнутих результатів діяльності банків, виявляти їх сильні і слабкі сторони, визначати конкретні шляхи вирішення проблем, що виникають.

Для банків як комерційних підприємств важливим є одержання прибутку. Аналіз дохідності та прибутковості дозволяє робити висновки як про стан самих банків, так і про загальну економічну ситуацію в країні. Прибутковість банків має значення не тільки для самих банків, але і для всієї країни в цілому, і банкрутство банків тягне за собою збитки його клієнтів: підприємств і населення.

Розвиток банківського сектору нерозривно пов'язаний з процесами, які відбуваються в економічному житті. Ці процеси і спричиняють те, що проблема аналізу ефективності банківських операцій та надійності і стійкості всієї банківської установи набуває особливого значення.

Актуальність розроблення методології аналізу діяльності банків України, умов та факторів забезпечення їх стійкого функціонування визначається високою ризикованістю банківської діяльності, зростаючими потребами у діагностиці стану як окремих банків, так і системи в цілому у зв'язку з розвитком ринку банківських послуг. Одним з найважливіших напрямів при цьому є аналіз фінансового стану банку, тобто дослідження забезпечення фінансової стійкості, глибинних причин її порушення та механізму виникнення фінансової кризи.

Основними об'єктами аналізу діяльності банку є: заходи щодо формування капіталу банку, а також його структура; якість активів; показники прибутковості функціонування банку, що дають змогу судити про ефективність його роботи; показники ліквідності та платоспроможності банку, які характеризують його фінансову стійкість; темпи зростання банку; ризики, що впливають на діяльність банку.

Навчальну дисципліну "Аналіз банківської діяльності" віднесено до групи освітньо-професійних дисциплін підготовки бакалаврів спеціальності 072 "Фінанси, банківська справа та страхування" спеціалізації "Банківська справа".

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітній ступінь	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	
Кількість кредитів – 3	07 "Управління та адміністрування"	За вибором	
Змістових модулів – 2	072 "Фінанси, банківська справа та страхування"	Рік підготовки	
		4-й	
Загальна кількість годин – 108		Семестр	
		7-й	
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 2,6; самостійної роботи студента – 3,8	Освітній ступінь: бакалавр	Лекції	
		12 год	
		Практичні, семінарські	
		16 год	
		Лабораторні	
		16 год	
		Самостійна робота	
		64 год	
Вид контролю			
диференційований залік			

Примітка. Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної та індивідуальної роботи для денної форми навчання становить 69 %.

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета навчальної дисципліни – надання теоретичних знань і формування практичних навичок щодо організації інформаційної бази та застосування методів аналізу діяльності банку.

Для досягнення мети поставлені такі **основні завдання**:

- з'ясування сутності і напрямів аналізу банківської діяльності;
- вивчення характеру впливу економічних законів на діяльність банку в конкретних умовах його функціонування;
- узагальнення сучасних підходів до аналізу основних банківських операцій;
- вивчення системи показників та їх впливу на структурну побудову аналізу та його відповідності вимогам менеджменту і маркетингу банку;
- вивчення нових методик аналізу банківської діяльності;
- пошук резервів підвищення ефективності діяльності банку.

Предметом навчальної дисципліни є діяльність банку та причинно-наслідкові зв'язки економічних явищ і процесів, які прямо або опосередковано впливають на його функціонування.

Вивчення цієї навчальної дисципліни студент розпочинає, прослухавши більшість навчальних дисциплін гуманітарного та професійного циклів. Теоретико-методологічною базою вивчення цієї дисципліни є такі навчальні дисципліни, як: "Гроші і кредит", "Фінанси", "Банківська система", "Бухгалтерський облік".

У свою чергу, знання з цієї навчальної дисципліни забезпечують успішне засвоєння таких навчальних дисциплін, як: "Фінансовий менеджмент у банку", "Кредитний менеджмент", "Бюджетування у банках", "Платіжні системи", "Міжнародні розрахунки і валютні операції", а також виконання тренінгів, міждисциплінарних комплексних курсових робіт, бакалаврських та магістерських дипломних робіт.

У процесі навчання студенти отримують необхідні знання під час лекційних занять та виконання практичних завдань. Найбільш складні питання винесено на розгляд і обговорення під час семінарських занять. Також велике значення в процесі вивчення та закріплення знань має самостійна робота студентів. Усі види занять розроблені відповідно до кредитно-модульної системи організації навчального процесу.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен:

знати:

сутність, завдання і принципи аналізу банківської діяльності;
напрями й етапи проведення аналізу банківської діяльності;
види та методи аналізу банківської діяльності;
інформаційні джерела для проведення аналізу власного капіталу;
складові капіталу банку, показники оцінки його динаміки, структури, достатності, вартості;

види банківських зобов'язань, їх класифікацію;
показники аналізу зобов'язань та технологію його проведення;
види банківських активів та їх групування за різними ознаками;
прийоми вертикального та горизонтального аналізу активу балансу банку;

основні показники аналізу активних операцій;
класифікацію кредитного портфеля банку за строками, економічними контрагентами, поверненістю, видами забезпечення, ступенем ризику;
коефіцієнти, що використовуються для аналізу кредитних операцій;

класифікацію портфеля цінних паперів банку: торговий портфель, портфель на продаж, портфель до погашення;

методику аналізу структури, динаміки та дохідності вкладень у цінні папери;

види банківських доходів та витрат;

показники дохідності банківської діяльності;

показники та технологію аналізу ліквідності банку;

показники аналізу фінансового стану банку;

методи побудови рейтингу банків;

ВМІТИ:

"читати" баланс банку на попередньому етапі: структурувати окремі його частини, виявляти тенденції їх зміни;

зіставляти обсяги діяльності та фінансові результати;

виявляти зміни у капіталі банку, аналізувати формування статутного капіталу, формування загальних резервів та резервних фондів банку;

проводити оцінювання вартості капіталу;

аналізувати структуру зобов'язань за джерелами формування;

здійснювати оцінювання стабільності грошових вкладень населення;

аналізувати ділову активність банку щодо залучення клієнтів;

аналізувати ефективність використання банком своїх зобов'язань;

аналізувати структуру і динаміку активних операцій банку;

групувати активи за типами операцій, за строками розміщення, за рівнем ліквідності, за ступенем ризику, за впливом на рівень дохідності банку;

проводити аналіз ліквідності та ризиковості банківських активів;

проводити аналіз структури та якості кредитного портфеля;

проводити аналіз диверсифікації кредитних вкладень;

здійснювати аналіз ефективності кредитної діяльності банку;

здійснювати аналіз кредитоспроможності позичальника;

аналізувати структуру операцій банку з цінними паперами;

розраховувати показники ефективності використання вкладень;

аналізувати дохідність та ризик операцій банку з цінними паперами;

визначати та оцінювати обсяг і структуру доходів банку;

виявляти динаміку дохідних складових, напрями діяльності та види операцій, що приносять найбільший дохід;

виявляти резерви збільшення доходів;

розраховувати та інтерпретувати показники прибутковості банку;

здійснювати аналіз ліквідності на основі агрегованого балансу;

здійснювати коефіцієнтний аналіз ліквідності;

виявляти фактори, які впливають на ліквідність;

проводити аналіз платоспроможності та стійкості ресурсної бази, аналіз капітальної стійкості, аналіз кредитної та валютної стійкості, аналіз ділової активності та ліквідності;

здійснювати рейтингове оцінювання діяльності банку.

У процесі викладання навчальної дисципліни основна увага приділяється оволодінню студентами професійними **компетентностями**, що наведені в табл. 2.1.

Таблиця 2.1

Професійні компетентності, які отримують студенти після вивчення навчальної дисципліни

Назва компетентності	Складові компетентності
1	2
1. Проводити експрес-аналіз діяльності банку	1.1. Вміти "читати" баланс банку на попередньому етапі: структурувати окремі його частини, виявляти тенденції їх зміни; 1.2. Зіставляти обсяги діяльності та фінансові результати
2. Здійснювати аналіз власного капіталу банку	2.1. Вміти здійснювати аналіз змін у співвідношенні між капіталом банку і його зобов'язаннями; 2.2. Вивчати зміни капіталу банку, аналізувати формування статутного капіталу, формування загальних резервів та резервних фондів банку; 2.3. Проводити оцінювання вартості капіталу
3. Проводити аналіз зобов'язань банку	3.1. Вміти аналізувати структуру зобов'язань за джерелами формування; 3.2. Проводити аналіз темпів зростання коштів до запитання та строкових коштів у розрізі клієнтів – суб'єктів господарювання та фізичних осіб; 3.3. Здійснювати оцінювання стабільності грошових вкладень населення; 3.4. Аналізувати ділову активність банку щодо залучення клієнтів; 3.5. Аналізувати ефективність використання банком своїх зобов'язань
4. Виконувати загальний аналіз активних операцій банку	4.1. Вміти проводити вертикальний та горизонтальний аналіз активу балансу банку; 4.2. Аналізувати структуру і динаміку активних операцій банку; 4.3. Групувати активи за типами операцій, за строками розміщення, за рівнем ліквідності, за ступенем ризику, за впливом на рівень доходності банку; 4.4. Проводити аналіз ліквідності та ризиковості банківських активів
5. Здійснювати аналіз кредитних операцій банку	5.1. Вміти класифікувати кредитний портфель банку за строками, економічними контрагентами, поверненістю, видами забезпечення, ступенем ризику; 5.2. Проводити аналіз структури та якості кредитного портфеля; 5.3. Проводити аналіз диверсифікації кредитних вкладень; 5.4. Здійснювати аналіз ефективності кредитної діяльності банку; 5.5. Здійснювати аналіз кредитоспроможності позичальника; 5.6. Здійснювати аналіз своєчасності повернення кредитів; 5.7. Здійснювати аналіз формування резерву під кредитні ризики

1	2
6. Аналізувати операції банку з цінними паперами	<p>6.1. Вміти виконувати аналіз інвестиційної привабливості об'єкта;</p> <p>6.2. Класифікувати портфель цінних паперів банку: торговий портфель, портфель на продаж, портфель до погашення;</p> <p>6.3. Аналізувати структуру операцій банку з цінними паперами;</p> <p>6.4. Аналізувати вартість грошей у часі;</p> <p>6.5. Аналізувати структуру та динаміку фінансових інвестицій в асоційовані і дочірні компанії;</p> <p>6.6. Вміти розраховувати показники ефективності використання вкладень;</p> <p>6.7. Аналізувати дохідність та ризик операцій банку з цінними паперами</p>
7. Здійснювати аналіз доходів і витрат банку	<p>7.1. Вміти визначати та оцінювати обсяг і структуру доходів банку;</p> <p>7.2. Досліджувати динаміку дохідних складових, виявляти напрями діяльності та види операцій, що приносять найбільший дохід;</p> <p>7.3. Встановлювати фактори, що впливають на загальну величину доходів, а також доходів, отриманих від окремих видів операцій;</p> <p>7.4. Виявляти резерви збільшення доходів;</p> <p>7.5. Проводити оцінювання рівня загальних витрат та у розрізі їх видів, аналіз динаміки витрат, структурний аналіз витрат, аналіз загальноадміністративних та процентних витрат як основних їх видів, аналіз витрат на формування резервів під активні операції;</p> <p>7.6. Проводити факторний аналіз витрат банку</p>
8. Аналізувати прибуток і рентабельність банку	<p>8.1. Вміти здійснювати аналіз динаміки чистого процентного, чистого комісійного доходу та загального операційного прибутку банку;</p> <p>8.2. Визначати вплив змін доходів та витрат на чистий прибуток;</p> <p>8.3. Розраховувати та інтерпретувати показники прибутковості банку: дохідність активів, капіталу, чистий спред, прибутковість витрат, чисту процентну маржу;</p> <p>8.4. Проводити оцінювання ступеня залежності банку від непроцентних доходів;</p> <p>8.5. Здійснювати аналіз ефективності діяльності працівників банку, декомпозиційний аналіз прибутковості власного капіталу банку</p>
9. Здійснювати аналіз ліквідності	<p>9.1. Вміти здійснювати аналіз структури активів з точки зору ліквідності;</p> <p>9.2. Проводити аналіз стабільності ресурсної бази банку;</p> <p>9.3. Здійснювати аналіз ліквідності на основі агрегованого балансу;</p> <p>9.4. Будувати модель збалансованої ліквідності згідно з принципом портфельних обмежень;</p> <p>9.5. Проводити аналіз дотримання обов'язкових нормативів ліквідності;</p> <p>9.6. Здійснювати коефіцієнтний аналіз ліквідності;</p> <p>9.7. Виявляти фактори, які викликали відхилення фактичних значень показників ліквідності від нормативних вимог</p>
10. Проводити аналіз фінансового стану банку	<p>10.1. Вміти проводити аналіз платоспроможності та стійкості ресурсної бази, аналіз капітальної стійкості, аналіз кредитної та валютної стійкості, аналіз ділової активності та ліквідності;</p> <p>10.2. Застосовувати індексний метод, номерну систему і бальний підхід до побудови рейтингів</p>

Структуру складових професійних компетентностей та їх формування відповідно до Національної рамки кваліфікацій України наведено в табл. А.1 додатка А.

3. Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1

Аналіз основних банківських операцій

Тема 1. Теоретичні основи аналізу банківської діяльності

1.1. Сутність, завдання і принципи аналізу банківської діяльності.

Роль і значення економічного аналізу діяльності банку. Сутність економічного аналізу, його мета, завдання, функції, суб'єкти. Фінансова діяльність банку як предмет аналізу. Основні об'єкти аналізу банківської діяльності. Взаємозв'язок аналізу з іншими функціями управління. Принципи аналізу.

1.2. Напрями й етапи проведення аналізу банківської діяльності.

Мета аналізу основних форм фінансової звітності банку: балансового звіту, звіту про фінансові результати та звіту про рух грошових коштів. Етапи проведення аналізу банківської діяльності. Техніка "читання" балансу на попередньому етапі: структурування окремих його частин, виявлення тенденцій їх зміни, зіставлення обсягів діяльності та фінансових результатів. Зміст аналітичного етапу аналізу: опис отриманих розрахункових показників та динаміки їх змін. Підсумковий етап аналізу: експертна оцінка отриманих результатів, розроблення пропозицій щодо підвищення ефективності роботи банку.

1.3. Види та методи аналізу банківської діяльності.

Види економічного аналізу за різними ознаками: періодичністю, спектром питань, що вивчаються, суб'єктами, метою і характером, об'єктом дослідження. Зміст методів аналізу банківської діяльності. Логічні методи: порівняння, групування, деталізація, динамічні ряди, метод середніх величин, балансовий метод, сальдовий метод. Математичні методи: кореляційний аналіз, дисперсійний аналіз, теорія масового обслуговування, графічний метод. Евристичні методи: метод аналогії,

метод інверсії, метод "мозкової атаки", метод синектики, метод експертних оцінок.

Тема 2. Загальний аналіз активних операцій банку

2.1. Аналіз складу активних операцій банку.

Зміст активних операцій банку. Мета та завдання аналізу активних операцій. Вертикальний та горизонтальний аналіз. Аналіз структури і динаміки активних операцій банку. Види групувань активів: за типами операцій, за строками розміщення, за рівнем ліквідності, за ступенем ризику, за впливом на рівень дохідності банку.

2.2. Аналіз ліквідності та ризиковості банківських активів.

Структура активів за рівнем ліквідності. Класифікація активів за ступенем ризику та визначення рівня ризику активних операцій. Коефіцієнтний аналіз якості активів.

Тема 3. Аналіз кредитно-інвестиційного портфеля банку

3.1. Аналіз кредитного портфеля банку.

Напрями аналізу кредитних операцій: аналіз кредитного портфеля, аналіз ефективності кредитної діяльності, аналіз кредитоспроможності позичальника. Ознаки проведення аналізу кредитного портфеля: строки, економічні контрагенти, поверненість, вид забезпечення, ступінь ризику. Аналіз структури та якості кредитного портфеля. Аналіз диверсифікації кредитних вкладень. Оцінювання якості кредитного портфеля з погляду ризику та захищеності від можливих втрат.

3.2. Аналіз ефективності кредитної діяльності.

Показники ефективності кредитної діяльності банку. Аналіз оборотності позик. Аналіз погашення виданих позик, пролонгованої та простроченої заборгованості.

3.3. Завдання та інформаційні джерела аналізу операцій банку з цінними паперами.

Види інвестиційних операцій. Аналіз інвестиційної привабливості об'єкта. Класифікація портфеля цінних паперів банку: торговий портфель, портфель на продаж, портфель до погашення.

3.4. Аналіз структури та динаміки портфеля цінних паперів банку.

Аналіз структури операцій банку з цінними паперами. Аналіз вартості грошей у часі та дисконтування. Методи оцінювання фінансових

інвестицій. Довгострокові вкладення банку в асоційовані і дочірні компанії як предмет аналізу. Аналіз структури та динаміки фінансових інвестицій в асоційовані і дочірні компанії. Показники ефективності використання вкладень.

3.5. Аналіз дохідності операцій із цінними паперами.

Види доходу від операцій з цінними паперами: процентний, торговельний, дивідендний та від участі в капіталі. Структура доходів від операцій з цінними паперами в доходах банку. Портфельна структура доходів банку від операцій з цінними паперами. Ризики за операціями з цінними паперами. Показники ризику цінного паперу.

Тема 4. Аналіз власного капіталу та зобов'язань банку

4.1. Аналіз структури та динаміки власного капіталу банку.

Мета і завдання аналізу власного капіталу банку. Інформаційна база аналізу. Аналіз змін у співвідношенні між капіталом банку і його зобов'язаннями. Функції капіталу банку та його складові. Вивчення змін капіталу банку. Аналіз формування статутного капіталу. Аналіз порядку формування загальних резервів та резервних фондів комерційного банку.

4.2. Аналіз достатності банківського капіталу.

Оцінювання вартості капіталу. Причини потреб зростання капіталу. Оцінювання категорії капіталу.

4.3. Аналіз змін у структурі зобов'язань банку.

Види банківських зобов'язань, їх класифікація. Аналіз структури зобов'язань за джерелами формування. Аналіз темпів зростання коштів до запитання та строкових коштів у розрізі клієнтів – суб'єктів господарювання та фізичних осіб. Аналіз залучення коштів, що мають строковий характер. Аналіз депозитної бази банку. Оцінювання стабільності грошових вкладень населення.

4.4. Аналіз ділової активності банку щодо залучення коштів.

Оцінювання необхідності застосування гнучкої системи тарифних ставок, різноманітних схем обслуговування клієнтів, здійснення активного пошуку нових інструментів і методів залучення коштів. Аналіз позиції банку з обслуговування клієнтів. Аналіз активності залучення міжбанківських кредитів.

4.5. Аналіз ефективності використання банком своїх зобов'язань.

Аналіз використання міжбанківського кредиту. Оцінювання використання банком строкових депозитів клієнтів.

Змістовий модуль 2

Аналіз фінансової стійкості банку

Тема 5. Аналіз фінансових результатів діяльності банку

5.1. Аналіз доходів банку.

Види доходів банку. Завдання аналізу фінансових результатів діяльності банку. Визначення й оцінювання обсягу і структури доходів. Вивчення динаміки дохідних складових. Виявлення напрямів діяльності та видів операцій, що приносять найбільший дохід. Встановлення факторів, що впливають на загальну величину доходів, а також доходів, отриманих від окремих видів операцій. Виявлення резервів збільшення доходів.

5.2. Аналіз витрат банку.

Класифікація витрат банку. Оцінювання рівня загальних витрат та у розрізі їх видів. Аналіз динаміки витрат. Структурний аналіз витрат. Аналіз загальноадміністративних та процентних витрат як основних їх видів. Структура процентних витрат банку. Аналіз витрат на формування резервів під активні операції. Визначення середньої ставки за депозитними інструментами. Факторний аналіз витрат банку.

5.3. Аналіз банківського прибутку.

Процес формування прибутку банку. Складові прибутку: прибуток від основної діяльності, валовий та чистий прибуток. Аналіз динаміки чистого процентного, чистого комісійного доходу та загального операційного прибутку банку. Визначення впливу змін доходів та витрат на чистий прибуток. Напрями розподілу прибутку та їх аналіз.

5.4. Аналіз прибутковості банківської діяльності.

Показники прибутковості банку: дохідність активів, капіталу, чистий спред, прибутковість витрат, чиста процентна маржа. Оцінювання ступеня залежності банку від непроцентних доходів. Аналіз ефективності діяльності працівників банку. Декомпозиційний аналіз прибутковості власного капіталу банку.

Тема 6. Аналіз фінансового стану банку

6.1. Зміст фінансової стійкості банку та інформаційна база її аналізу.

Поняття фінансового стану. Сутність та зміст фінансової стійкості банку. Фактори, що впливають на фінансову стійкість. Складові фінансової стійкості. Платоспроможність банку як його спроможність здійснювати поточні платежі та виконувати грошові зобов'язання за рахунок наявних грошових коштів та активів, які можуть бути легко реалізовані. Капітальна

стійкість банку як достатність його капіталу для забезпечення функціонування та виконання власних зобов'язань у разі несприятливих для банку економічних подій. Кредитна стійкість комерційного банку як його спроможність зберегти безперервність функціонування та можливість виконання зобов'язань перед клієнтами у випадку банкрутства або тимчасових труднощів у діяльності позичальників. Валютна стійкість банку як його спроможність постійно функціонувати, виконувати власні зобов'язання перед клієнтами та зберегти фінансову стійкість у випадку непередбаченого знецінення (дорожчання) активів (пасивів) комерційного банку в іноземній валюті у разі різної зміни курсів іноземних валют.

6.2. Аналіз основних аспектів фінансової стійкості банку.

Аналіз платоспроможності та стійкості ресурсної бази. Аналіз капітальної стійкості. Аналіз кредитної та валютної стійкості. Аналіз ділової активності та ліквідності. Інтегральна оцінка фінансової стійкості банку.

6.3. Методи оцінювання ліквідності банку.

Значення ліквідності у діяльності банку. Ліквідність як "запас", "потік" та "прогноз". Аналіз структури активів з точки зору ліквідності. Аналіз стабільності ресурсної бази банку. Аналіз ліквідності на основі агрегованого балансу. Модель збалансованої ліквідності згідно з принципом портфельних обмежень. Аналіз дотримання обов'язкових нормативів ліквідності. Коефіцієнтний аналіз ліквідності. Виявлення факторів, які викликали відхилення фактичних значень показників ліквідності від нормативних вимог.

6.4. Рейтингова оцінка діяльності банку.

Методичні підходи до побудови рейтингів: індексний метод, номерна система і бальний підхід. Сутність індексного методу: розрахунок індексу кожного з оцінюваних показників фінансового стану банку і комбінованих індексів виходячи з їхньої частки в сукупності. Номерна рейтингова система – побудова показників фінансового стану комерційного банку та присвоєння певного місця в рейтингу. Бальний підхід – оцінка фінансового стану банку в балах за кожним аналізованим показником, формування зведеної бальної оцінки і визначення місця банку і його належності до тієї або іншої групи банків.

4. Структура навчальної дисципліни

Із самого початку вивчення навчальної дисципліни кожен студент має бути ознайомлений як з робочою програмою навчальної дисципліни

і формами організації навчання, так і зі структурою, змістом та обсягом кожного з її змістових модулів, а також з усіма видами контролю та методикою оцінювання сформованих професійних компетентностей.

Вивчення студентом навчальної дисципліни відбувається шляхом послідовного і ґрунтовного опрацювання змістових модулів. Змістовий модуль – це окремий, відносно самостійний блок дисципліни, який логічно об'єднує кілька навчальних елементів дисципліни за змістом та взаємозв'язками. Тематичний план дисципліни складається з двох змістових модулів (табл. 4.1).

Таблиця 4.1

Структура залікового кредиту навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин					
	усього	у тому числі				
		лекційні	практичні	лабораторні	проведення підсумкового контролю	самостійна робота підготовка до занять
Змістовий модуль 1						
Аналіз основних банківських операцій						
<i>Тема 1.</i> Теоретичні основи аналізу банківської діяльності	14	2	2	2	–	8
<i>Тема 2.</i> Загальний аналіз активних операцій банку	14	2	2	2	–	8
<i>Тема 3.</i> Аналіз кредитно-інвестиційного портфеля банку	14	2	2	2	–	8
<i>Тема 4.</i> Аналіз власного капіталу та зобов'язань банку	14	2	2	2	–	8
Разом за змістовим модулем 1	56	8	8	8	–	32
Змістовий модуль 2						
Аналіз фінансової стійкості банку						
<i>Тема 5.</i> Аналіз фінансових результатів діяльності банку	14	2	2	2	–	8
<i>Тема 6.</i> Аналіз фінансового стану банку	38	2	6	6	–	24
Разом за змістовим модулем 2	52	4	8	8	–	32
Усього годин за модулями	108	12	16	16	–	64

5. Теми та плани семінарських занять

Семінарське заняття – це форма навчального заняття, за якої викладач організовує дискусію навколо попередньо визначених тем, до яких студенти готують тези виступів. На кожному семінарському занятті викладач оцінює підготовлені студентами доповіді та презентації з окреслених питань (табл. 5.1), їх виступи, активність у дискусії, вміння формулювати і відстоювати свою позицію тощо. Підсумкові бали за кожне семінарське заняття виставляються у відповідний журнал. Отримані студентом бали за окремі семінарські заняття враховуються в процесі накопичення підсумкових балів з цієї навчальної дисципліни.

Таблиця 5.1

Плани семінарських занять

Назва теми	Програмні питання	Кількість годин	Література
Змістовий модуль 1			
Аналіз основних банківських операцій			
<i>Тема семінарського заняття</i> <i>"Роль аналізу банківської діяльності у прийнятті фінансових рішень":</i>			
<i>Тема 1. Теоретичні основи аналізу банківської діяльності</i>	1. Аналіз як важлива функція управління. 2. Принципи організації аналітичної роботи у банку. 3. Напрями й етапи проведення аналізу банківської діяльності. 4. Види та методи аналізу, їх практичне застосування	2	Основна: [1; 2; 5; 6]. Додаткова: [9; 10; 13]
Змістовий модуль 2			
Аналіз фінансової стійкості банку			
<i>Тема семінарського заняття</i> <i>"Проблеми забезпечення фінансової стійкості банків України":</i>			
<i>Тема 6. Аналіз фінансового стану банку</i>	1. Фактори, що впливають на фінансову стійкість банківської системи України. 2. Сучасний стан банківської системи України. 3. Методи оцінювання фінансової стійкості банку, їх переваги й недоліки	1	Основна: [5; 6]. Додаткова: [9; 11; 14; 15]
Усього годин		3	

6. Теми практичних занять

Практичне заняття – це форма навчального заняття, за якої викладач організовує детальний розгляд окремих теоретичних положень навчальної дисципліни і формує вміння та навички їх практичного застосування шляхом індивідуального виконання студентом сформульованих завдань. Проведення таких занять ґрунтується на попередньо підготовленому методичному матеріалі – тестах для виявлення ступеня оволодіння необхідними теоретичними положеннями, наборі завдань різного рівня складності для розв'язування їх на занятті. Воно включає проведення попереднього контролю знань, умінь і навичок студентів, постановку загальної проблеми викладачем та її обговорення за участю студентів, розв'язування завдань із їх обговоренням, розв'язування контрольних завдань, їх перевірку, оцінювання (табл. 6.1).

Таблиця 6.1

Перелік тем практичних занять

Назва змістового модуля	Теми практичних занять (за модулями)	Кількість годин	Література
1	2	3	4
Змістовий модуль 1 Аналіз основних банківських операцій	<i>Завдання 1.</i> Горизонтальний та вертикальний аналіз активів банку	0,5	Основна: [1; 3; 6]. Додаткова: [9; 10; 13]
	<i>Завдання 3.</i> Аналіз активів банку за рівнем ліквідності	1	Основна: [1 – 3; 8]. Додаткова: [13; 14]
	<i>Завдання 4.</i> Аналіз структури та якості кредитного портфеля	0,5	Основна: [1 – 3; 6]. Додаткова: [9; 10; 15]
	<i>Завдання 5.</i> Аналіз ефективності кредитної політики банку	1	Основна: [1; 2; 6]. Додаткова: [10; 13; 14]
	<i>Завдання 6.</i> Аналіз складу та динаміки операцій банку з цінними паперами та їх дохідності	1	Основна: [2; 3; 5; 8]. Додаткова: [9; 10]
	<i>Завдання 7.</i> Аналіз змін у капіталі банку та його достатності	0,5	Основна: [1; 5; 6; 7]. Додаткова: [10; 13]
	<i>Завдання 8.</i> Аналіз темпів зростання коштів до запитання та строкових коштів клієнтів, ділової активності банку в напрямі залучення коштів	0,5	Основна: [1; 3; 5; 7; 8]. Додаткова: [9; 14]
	<i>Колоквіум</i> за змістовим модулем 1 "Аналіз основних банківських операцій"	2	Основна: [1 – 3; 6; 8]. Додаткова: [9; 10; 13; 14]

1	2	3	4
Змістовий модуль 2 Аналіз фінансової стійкості банку	<i>Завдання 9.</i> Визначення й оцінювання обсягу і структури доходів банку	0,5	Основна: [2; 3; 5; 7]. Додаткова: [10; 14]
	<i>Завдання 10.</i> Розрахунок та аналіз прибутковості загальних і робочих активів, капіталу, чистої процентної маржі, чистого спреду, дохідної бази активів	0,5	Основна: [2 – 6]. Додаткова: [14; 15]
	<i>Завдання 11.</i> Декомпозиційний аналіз власного капіталу банку за моделлю Дюпона	1	Основна: [1; 3; 5; 6]. Додаткова: [10; 15]
	<i>Завдання 12.</i> Діагностика фінансової стійкості банку	1	Основна: [1; 5; 6; 8]. Додаткова: [9; 10; 14; 15]
	<i>Завдання 13.</i> Визначення інтегрального показника фінансової стійкості банку	1	Основна: [1; 5; 6; 8]. Додаткова: [9; 10; 14; 15]
	<i>Колоквіум</i> за змістовим модулем 2 "Аналіз фінансової стійкості банку"	2	Основна: [1 – 6; 8]. Додаткова: [9; 10; 14; 15]
Разом годин за змістовими модулями		13	

6.1. Приклади типових практичних завдань за темами

Змістовий модуль 1 Аналіз основних банківських операцій

Тема 4. Аналіз власного капіталу та зобов'язань банку

Рівень 1. Виконати горизонтальний та вертикальний аналіз зобов'язань банку "Артемис" за даними табл. 6.2. Прокоментувати основні структурні зрушення.

Таблиця 6.2

Пасиви банку "Артемис", тис. грн

Статті зобов'язань	01.01.2015 р.	01.01.2016 р.
1	2	3
Кошти банків	8 454	8 466
Кошти юридичних осіб	17 646	29 576
Кошти фізичних осіб	25 107	46 258

1	2	3
Ощадні сертифікати, емітовані банком	–	–
Боргові цінні папери, емітовані банком	2,5	–
Нараховані витрати, що мають бути сплачені	326,5	956
Відстрочені податкові зобов'язання	–	–
Інші зобов'язання	1 245	2 227
Усього зобов'язань	52 781	87 566

Рівень 2. За наведеними даними (табл. 6.3) проаналізувати зміну структури коштів клієнтів банку. Зробити висновок, в якому періоді структура більш оптимальна з позиції витратності та стабільності.

Таблиця 6.3

Кошти клієнтів ПАТ "Конкорд", тис. грн

Найменування статті	01.01.2015 р.	01.01.2016 р.
Кошти суб'єктів господарювання, у тому числі	179,22	314,34
кошти на вимогу	78,84	99,40
строкові кошти	100,38	214,94
Кошти фізичних осіб, у тому числі	301,89	495,94
кошти на вимогу	45,37	68,73
строкові кошти	256,52	427,21
Кошти бюджету, спеціальних фондів та інші кошти клієнтів, що утримуються з бюджету	0,15	21,98
Кошти небанківських фінансових установ, у тому числі	184,22	178,70
кошти на вимогу	11,55	58,16
строкові кошти	172,67	120,54
Інші зобов'язання перед клієнтами	2,84	4,88
Усього коштів клієнтів	668,31	1015,84

Рівень 3. За даними табл. 6.4 розрахувати коефіцієнт активності залучення коштів; рівень поточних рахунків у пасивах; коефіцієнт активності залучення строкових депозитів. Зробити висновки щодо строковості та стабільності залучених коштів.

Динаміка зобов'язань банку "Атланта", тис. грн

Найменування статті	01.01.2014 р.	01.01.2015 р.	01.01.2016 р.
Коррахунки НБУ та інших банків	1 981	2 786	741
Депозити до запитання	4 350	9 597	11 972
Строкові депозити	3 827	8 509	16 384
Отримані міжбанківські кредити	245	174	539
Емітовані боргові зобов'язання	79	104	85
Кредиторська заборгованість	461	320	1 075
Усього зобов'язань	10 942	21 489	30 795

Змістовий модуль 2

Аналіз фінансової стійкості банку

Тема 5. Аналіз фінансових результатів діяльності банку

Рівень 1. Розрахуйте чистий процентний дохід, чистий комісійний дохід та операційний дохід банку "Шарк" (табл. 6.5). Дайте оцінку ефективності використання активів за показником прибутковості активів. Зробіть висновки.

Звіт про фінансові результати банку "Шарк" (тис. грн)

Найменування статті	01.01.2015 р.	01.01.2016 р.
Процентний дохід	3 664,29	4 708,23
Процентні витрати	1 978,31	2 399,48
Комісійний дохід	1 725,62	2 230,33
Комісійні витрати	133,485	150,23
Дохід у вигляді дивідендів	9,91	11,24
Чистий торговельний дохід	206,235	330,08
Прибуток/збиток від інвестиційних цінних паперів	6,9	1,355
Прибуток від інвестицій в асоційовані та дочірні компанії	0	0
Інший дохід	0,36	0,04
Чистий прибуток/збиток банку	27,02	73,09
Активи банку	27,3	73,17

Рівень 2. За даними табл. 6.6 визначити прибутковість 1 грн активних операцій, визначити частку доходних активів у загальних активах, визначити рівень робочих активів на 1 грн власного капіталу. Прокоментувати отримані значення та їх зміни.

Таблиця 6.6

Показники діяльності банку "Бентлі", тис. грн

Показник	01.01.2015 р.	01.01.2016 р.
Загальні активи	25 789,6	35 341,7
Доходні активи	22 860,8	30 517,6
Платні залучені кошти	22 641,2	29 870,6
Кредити надані	14 371,4	19 829,5
Зобов'язання	23 053,8	30 792,4
Прострочені кредити	898,6	1 587,5
Чистий прибуток	300,5	428,6
Процентні доходи	2 272,0	3 241,5
Процентні витрати	1 088,0	1 860,4
Доходи від надання кредитів	1 817,6	2 593,2
Загальна сума доходів	3 646,7	5 112,8

Рівень 3. За наведеними даними (табл. 6.7) обґрунтувати склад показників для характеристики прибутковості банку "Траст" та розрахувати їх. Зробити висновки щодо їх динаміки.

Таблиця 6.7

Дані для аналізу прибутковості банку "Траст", тис. грн

Показник	01.01.2014 р.	01.01.2015 р.	01.01.2016 р.
Загальні активи	5 157 914	7 068 331	10 762 963
Доходні активи	4 572 157	6 103 524	9 635 505
Платні залучені кошти	4 528 238	5 974 124	9 477 269
Кредити надані	2 874 287	3 965 901	7 048 834
Депозити	3 978 548	5 714 243	8 350 158
Капітал	547 157	909 855	1 027 174
Чистий прибуток	60 107	85 711	117 340
Процентні доходи	454 391	648 294	908 627
Процентні витрати	217 596	372 088	549 907
Доходи від надання кредитів	363 512,8	518 635,2	726 901,6
Загальна сума доходів	729 336	1 022 567	1 352 814

7. Теми лабораторних занять

Лабораторне заняття – це форма навчального заняття, за якої студент під керівництвом викладача особисто проводить імітаційні експерименти чи досліди з метою практичного підтвердження окремих теоретичних положень навчальної дисципліни. У ході лабораторних робіт студент набуває професійних компетенцій та практичних навичок роботи з комп'ютерним обладнанням відповідними програмними продуктами. За результатами виконання завдання на лабораторному занятті студенти оформляють індивідуальні звіти про його виконання та захищають ці звіти перед викладачем (табл. 7.1).

Таблиця 7.1

Перелік тем лабораторних занять

Назва теми	Програмні питання	Кількість годин	Література
1	2	3	4
Змістовий модуль 1 Аналіз основних банківських операцій			
<i>Тема 1.</i> Теоретичні основи аналізу банківської діяльності	<i>Завдання 1.</i> Визначення темпів зміни показників функціонування банківської системи України	2	Основна: [1; 2; 5; 6]. Додаткова: [9; 10; 13]
<i>Тема 2.</i> Загальний аналіз активних операцій банку	<i>Завдання 2.</i> Аналіз активів банку за рівнем ліквідності	2	Основна: [1; 3; 6]. Додаткова: [9; 10; 13]
<i>Тема 3.</i> Аналіз кредитно-інвестиційного портфеля банку	<i>Завдання 3.</i> Аналіз якості кредитного портфеля банку	2	Основна: [1 – 3; 6]. Додаткова: [9; 10; 15]
<i>Тема 4.</i> Аналіз власного капіталу та зобов'язань банку	<i>Завдання 4.</i> Аналіз структури і динаміки зобов'язань банку. <i>Завдання 5.</i> Характеристика стану ресурсної бази банку за відносними показниками	2	Основна: [1; 5 – 7]. Додаткова: [10; 13]

1	2	3	4
Змістовий модуль 2 Аналіз фінансової стійкості банку			
<i>Тема 5.</i> Аналіз фінансових результатів діяльності банку	<i>Завдання 6.</i> Аналіз структури доходів і витрат банку, розрахунків коефіцієнтів прибутковості	2	Основна: [2 – 6]. Додаткова: [14; 15]
<i>Тема 6.</i> Аналіз фінансового стану банку	<i>Завдання 7.</i> Аналіз фінансового стану банку. <i>Завдання 8.</i> Узагальнювальна оцінка фінансового стану банку	6	Основна: [1; 5; 6; 8]. Додаткова: [9; 10; 14; 15]
Усього годин		16	

8. Самостійна робота

Самостійна робота студента (СРС) – це форма організації навчального процесу, за якої заплановані завдання виконуються студентом самостійно під методичним керівництвом викладача.

Мета СРС – засвоєння в повному обсязі навчальної програми та формування у студентів загальних і професійних компетентностей, які відіграють суттєву роль у становленні майбутнього фахівця вищого рівня кваліфікації.

Навчальний час, відведений для самостійної роботи студентів денної форми навчання, визначається навчальним планом і становить 59 % (64 години) від загального обсягу навчального часу на вивчення дисципліни (108 годин). У ході самостійної роботи студент має перетворитися на активного учасника навчального процесу, навчитися свідомо ставитися до оволодіння теоретичними і практичними знаннями, вільно орієнтуватися в інформаційному просторі, нести індивідуальну відповідальність за якість власної професійної підготовки. СРС включає: опрацювання лекційного матеріалу; опрацювання та вивчення рекомендованої літератури, основних термінів та понять за темами дисципліни; підготовку до практичних, семінарських, лабораторних занять; підготовку до виступу на семінарських заняттях; поглиблене опрацювання окремих лекційних тем або питань; виконання індивідуальних завдань (вирішення розрахункових індивідуальних та комплексних завдань) за вивченою темою; пошук (підбір) та огляд

літературних джерел за заданою проблематикою дисципліни; аналітичний розгляд наукової публікації; контрольну перевірку студентами особистих знань за запитаннями для самодіагностики; підготовку до контрольних робіт та інших форм поточного контролю; підготовку до модульного контролю (колоквіуму); систематизацію вивченого матеріалу з метою підготовки до семестрового заліку.

Необхідним елементом успішного засвоєння матеріалу навчальної дисципліни є самостійна робота студентів з вітчизняною та закордонною спеціальною економічною літературою, нормативними актами з питань державного регулювання економіки, статистичними матеріалами. Основні види самостійної роботи, які запропоновані студентам для засвоєння теоретичних знань з навчальної дисципліни, наведені в табл. 8.1.

Таблиця 8.1

Завдання для самостійної роботи студентів та форми її контролю

Назва теми	Зміст самостійної роботи студентів	Кількість годин	Форми контролю СРС	Література
1	2	3	4	5
Змістовий модуль 1				
Аналіз основних банківських операцій				
<i>Тема 1.</i> Теоретичні основи аналізу банківської діяльності	1. Суб'єкти аналізу банківської діяльності та їх цілі. 2. Основні напрями організації аналітичної роботи банку. 3. Способи отримання та опрацювання аналітичної інформації	8	Презентація результатів	Основна: [1; 2; 5; 6]. Додаткова: [9; 10; 13]
<i>Тема 2.</i> Загальний аналіз активних операцій банку	1. Інформаційна база аналізу активних операцій. 2. Аналіз якості активів банку	8	Письмова контрольна робота	Основна: [1; 3; 6]. Додаткова: [9; 10; 13]
<i>Тема 3.</i> Аналіз кредитно-інвестиційного портфеля банку	1. Групування кредитів залежно від виду забезпечення та його мета. 2. Аналіз формування резервів під кредитні ризики. 3. Методи оцінювання цінних паперів	8	Презентація результатів	Основна: [1; 2; 3; 6]. Додаткова: [9; 10; 15]

1	2	3	4	5
<i>Тема 4.</i> Аналіз власного капіталу та зобов'язань банку	1. Аналіз спеціальних фондів та резервів, що входять до власного капіталу банку. 2. Оцінка вартості банківського капіталу. 3. Аналіз процесу капіталізації банку. 4. Аналіз міжбанківських кредитів. 5. Оцінювання стабільності грошових заощаджень населення	8	Модульна контрольна робота	Основна: [1; 5 – 7]. Додаткова: [10; 13]
Усього за змістовим модулем 1		32		
Змістовий модуль 2 Аналіз фінансової стійкості банку				
<i>Тема 5.</i> Аналіз фінансових результатів діяльності банку	1. Джерела аналізу доходів та витрат банку. 2. Методика аналізу інших небанківських доходів та витрат. 3. Аналіз рівня процентних ставок банку за активними та пасивними операціями. 4. Аналіз розподілу банківського прибутку	8	Презентація результатів	Основна: [2 – 6]. Додаткова: [14; 15]
<i>Тема 6.</i> Аналіз фінансового стану банку	1. Аналіз ліквідної позиції банку. 2. Діагностування банкрутства банку. 3. Основи аналізу балансів зарубіжних банків	24	Письмова контрольна робота. Модульна контрольна робота	Основна: [1; 5; 6; 8]. Додаткова: [9; 10; 14; 15]
Усього за змістовим модулем 2		32		

8.1. Контрольні запитання для самодіагностики

1. Дайте визначення економічного аналізу діяльності банку.
2. Яка основна мета економічного аналізу?
3. Яка робота проводиться на попередньому етапі аналізу банківської діяльності?

4. Назвіть зміст роботи на другому (аналітичному) та третьому (підсумковому) етапах аналізу банківської діяльності.
5. Перерахуйте основні завдання організації аналітичної роботи в банках.
6. За якими ознаками класифікують економічний аналіз?
7. Чим відрізняється попередній аналіз від оперативного?
8. З'ясуйте сутність функціонально-економічного аналізу.
9. Розкрийте суть терміна "метод" та перерахуйте особливості методу економічного аналізу.
10. У яких випадках застосовується метод порівняння?
11. Які питання можна проаналізувати за допомогою методу групувань?
12. Які математичні методи застосовуються в економічному аналізі?
13. Перерахуйте основні евристичні методи аналізу.
14. Укажіть мету дослідження активних операцій банку.
15. Що є інформаційною базою аналізу активних операцій комерційного банку?
16. Які види аналізу активних операцій банку ви знаєте?
17. На які основні групи поділяються активи банку залежно від рівня ліквідності?
18. Назвіть основні види групувань кредитів, наданих клієнтам.
19. За якими критеріями дається характеристика якості кредитного портфеля банку?
20. Укажіть основні причини, які визначають наявність "проблемних" кредитів.
21. Які етапи включає процес аналізу доцільності капіталовкладень?
22. Перелічіть види операцій банків з цінними паперами.
23. За якими показниками дається характеристика значущості операцій банку з цінними паперами?
24. Укажіть способи оцінювання вартості банківських акцій.
25. На які групи поділяються нефінансові інвестиційні активи банку?
26. За допомогою яких показників дається кількісна оцінка достатності капіталу банку?
27. За якими ознаками класифікуються зобов'язання банку?
28. Як розраховуються коефіцієнт трансформації короткострокових позик у довгострокові та рівень осідання коштів на рахунках за вкладками?
29. Які показники використовуються під час оцінювання ефективності використання зобов'язань банку?

30. За допомогою якого показника визначається вартість ресурсів?
31. Як здійснюється аналіз структури доходів банку та рівня його дохідності?
32. Перерахуйте основні питання, на які звертається особлива увага під час аналізу процентних доходів.
33. Охарактеризуйте зміст аналізу змін у структурі прибутку банку.
34. Наведіть показники, що використовуються під час аналізу рентабельності банку.
35. Як аналізуються фінансові результати банку за джерелами їх формування?
36. Який показник характеризує ефективність використання активів банку?
37. Що показує мультиплікатор капіталу банку?
38. Як здійснюється аналіз впливу факторів на прибуток банку?
39. Як розраховується чистий спред та чиста процентна маржа банку та який їх економічний зміст?
40. Розкрийте зміст понять "фінансовий стан" та "фінансова стійкість банку".
41. Які фактори впливають на фінансову стійкість банку?
42. Розкрийте зміст складових фінансової стійкості банку.
43. Як здійснюється аналіз платоспроможності та стійкості ресурсної бази банку?
44. Назвіть основні етапи та показники аналізу кредитної та валютної стійкості банку.
45. За якою методикою здійснюється аналіз ділової активності та ліквідності банку?
46. Назвіть методичні підходи до побудови рейтингів.
47. У чому полягає індексний метод побудови рейтингу банку?
48. На чому базуються номерна рейтингова система та бальний підхід?

9. Індивідуально-консультативна робота

Індивідуально-консультативна робота здійснюється за графіком індивідуально-консультативної роботи у формі індивідуальних занять, консультацій, перевірки виконання індивідуальних завдань, перевірки та захисту завдань, що винесені на поточний контроль, тощо.

Формами організації індивідуально-консультативної роботи є:

а) за засвоєнням теоретичного матеріалу:

консультації: індивідуальні (запитання – відповідь), групові (розгляд типових прикладів – ситуацій);

б) за засвоєнням практичного матеріалу:

консультації індивідуальні та групові;

в) для комплексної оцінки засвоєння програмного матеріалу: індивідуальне здавання виконаних робіт.

10. Методи навчання

У процесі викладання навчальної дисципліни для активізації навчально-пізнавальної діяльності студентів передбачене застосування як активних, так й інтерактивних навчальних технологій, серед яких: лекції проблемного характеру, міні-лекції, робота в малих групах, семінари-дискусії, мозкові атаки, кейс-метод, презентації, ознайомлювальні (початкові) ігри, метод проектної роботи, комп'ютерні симуляції, метод Дельфі, метод сценаріїв, банки візуального супроводу (табл. 10.1).

Основні відмінності активних та інтерактивних методів навчання від традиційних визначаються не тільки методикою і технікою викладання, але й високою ефективністю навчального процесу, який виявляється у: високій мотивації студентів; закріпленні теоретичних знань на практиці; підвищенні самосвідомості студентів; формуванні здатності приймати самостійні рішення; формуванні здатності до ухвалення колективних рішень; формуванні здатності до соціальної інтеграції; набуття навичок вирішення конфліктів; розвитку здатності до знаходження компромісів.

Таблиця 10.1

Розподіл форм та методів активізації процесу навчання за темами навчальної дисципліни

Назва теми	Практичне застосування навчальних технологій
1	2
Тема 1. Теоретичні основи аналізу банківської діяльності	<i>Міні-лекція</i> з питання "Сучасні методи аналізу банківської діяльності". <i>Семінар-дискусія</i> з питання "Аналіз банківської діяльності як наука та практичний інструментарій"

1	2
Тема 2. Загальний аналіз активних операцій банку	<p><i>Проблемна лекція</i> з питання "Оптимальна структура активних операцій банку".</p> <p><i>Робота в малих групах</i> під час проведення аналізу активних операцій з урахуванням рівня їх ризику та ступеня ліквідності.</p> <p><i>Презентація</i> малими групами звіту "Заходи щодо зниження рівня ризиковості активних операцій".</p> <p><i>Кейс</i> "Доцільність вкладень банку у різноманітні фінансові інструменти"</p>
Тема 3. Аналіз кредитно-інвестиційного портфеля банку	<p><i>Проблемна лекція</i> з питання "Напрями підвищення ефективності кредитної діяльності банку".</p> <p><i>Мозкова атака</i> щодо виявлення причин погіршення якості кредитного портфеля банку.</p> <p><i>Проблемна лекція</i> з питання "Активізація операцій банку з цінними паперами"</p>
Тема 4. Аналіз власного капіталу та зобов'язань банку	<p><i>Проблемна лекція</i> з питання "Причини зміцнення капітальної бази банку".</p> <p><i>Робота в малих групах</i> під час проведення аналізу власного капіталу банку та його співвідношення з зобов'язаннями.</p> <p><i>Робота в малих групах</i> під час проведення аналізу структури та динаміки зобов'язань банку.</p> <p><i>Презентація</i> малими групами звіту "Напрямки оптимізації структури залучених та запозичених ресурсів банку".</p> <p><i>Мозкова атака</i> щодо пошуку напрямів збільшення депозитної бази банку.</p> <p><i>Кейс</i> "Аналіз використання залучених коштів для формування доходних активів"</p>
Тема 5. Аналіз фінансових результатів діяльності банку	<p><i>Проблемна лекція, семінар-дискусія</i> з питання "Які послуги банку приносять основну частину доходів?"</p> <p><i>Робота в малих групах</i> під час аналізу доходів і витрат банку.</p> <p><i>Презентація</i> малими групами звіту "Резерви збільшення доходів банку".</p> <p><i>Кейс</i> "Визначення впливу факторів на величину доходів банку"</p> <p><i>Міні-лекція</i> з питання "Обґрунтування показників оцінки прибутковості банківських операцій".</p> <p><i>Робота в малих групах</i> під час аналізу прибутковості активів, капіталу, чистої процентної маржі, чистого спреду.</p> <p><i>Презентація</i> малими групами звіту "Джерела підвищення прибутковості банківських операцій".</p> <p><i>Кейс</i> "Декомпозиційний аналіз власного капіталу банку за моделлю Дюпона"</p>

1	2
<p>Тема 6. Аналіз фінансового стану банку</p>	<p><i>Проблемна лекція</i> з питання: "Загальна і фінансова стійкість – спорідненість та відмінність понять і способів оцінювання". <i>Мозкова атака</i> щодо виявлення та оцінювання виявлення проблем у фінансовій діяльності банку. <i>Робота в малих групах</i> у процесі визначення інтегрального показника фінансової стійкості. <i>Презентація</i> малими групами звіту "Інтерпретація рівнів та динаміки інтегрального показника фінансової стійкості банку". <i>Рольова гра</i> "Рішення кризових ситуацій у діяльності банку". Вихідні дані – інформація, отримана під час проходження практики, а також додаткова інформація, надана викладачем. Технологія проведення рольової гри: 1) аналіз сильних і слабких сторін банку; 2) експрес-діагностика фінансового стану банку; 3) коефіцієнтний аналіз фінансової стійкості та можливості виникнення кризових ситуацій; 4) визначення проблем і шляхів їх вирішення</p>

Лекції проблемного характеру – один із найважливіших елементів проблемного навчання студентів. Вони передбачають поряд із розглядом основного лекційного матеріалу встановлення та розгляд кола проблемних питань дискусійного характеру, які недостатньо розроблені в науці й мають актуальне значення для теорії та практики. Лекції проблемного характеру відрізняються поглибленою аргументацією матеріалу, що викладається. Вони сприяють формуванню у студентів самостійного творчого мислення, прищеплюють їм пізнавальні навички. Студенти стають учасниками наукового пошуку та вирішення проблемних ситуацій.

Міні-лекції передбачають викладення навчального матеріалу за короткий проміжок часу й характеризуються значною ємністю, складністю логічних побудов, образів, доказів та узагальнень. Вони проводяться, як правило, як частина заняття-дослідження. Міні-лекції відрізняються від повноформатних лекцій значно меншою тривалістю. Зазвичай міні-лекції тривають не більше 10 – 15 хвилин і використовуються для того, щоб стисло донести нову інформацію до всіх слухачів. Міні-лекції часто застосовуються як частини цілісної теми, яку бажано викладати повноформатною лекцією, щоб не втомлювати аудиторію. Тоді інформація надається по черзі кількома окремими сегментами, між якими застосовуються інші форми й методи навчання.

Семінари-дискусії передбачають обмін думками і поглядами учасників з приводу цієї теми, а також розвивають мислення, допомагають формувати погляди та переконання, виробляють вміння формулювати думки й висловлювати їх.

Робота в малих групах дає змогу структурувати практично-семінарські заняття за формою і змістом, створює можливості для участі кожного студента в роботі за темою заняття, забезпечує формування особистісних якостей та досвіду соціального спілкування.

Мозкові атаки – метод розв'язання невідкладних завдань, сутність якого полягає в тому, щоб висловити якомога більшу кількість ідей за дуже обмежений проміжок часу, обговорити і здійснити їх селекцію.

Презентації – виступи перед аудиторією, що використовуються для представлення певних досягнень, результатів роботи групи звіту про виконання індивідуальних завдань, проектних робіт. Презентації можуть бути як індивідуальними, наприклад виступ одного слухача, так і колективними, тобто виступи двох та більше слухачів.

Метод Дельфі використовується з метою досягнення консенсусу в експертних оцінках і передбачає надання можливості висловити свої думки групі експертів, що працюють індивідуально в різних місцях. Під час вибору управлінського рішення за цим методом академічну групу розділяють, наприклад, на п'ять малих груп. Чотири групи є робочими, вони розробляють і приймають управлінське рішення, а п'ята група є експертною. Аналіз та варіанти управлінських рішень робочих груп усереднюються цією групою. Експертна група може бути поділена за спеціалізаціями.

Комп'ютерна симуляція (гра) – це метод навчання, що спирається на використання спеціальних комп'ютерних програм, за допомогою яких можливе віртуальне моделювання бізнес-процесу. Студенти можуть змінювати параметри й дані, приймати рішення та аналізувати наслідки таких рішень. Метою використання цього методу є розвиток системного мислення студентів, їх здібностей до планування, формування вмінь розпізнавати й аналізувати проблеми, порівнювати й оцінювати альтернативи, приймати оптимальні рішення й діяти в умовах обмеженого часу.

Метод сценаріїв полягає в розробленні ймовірних моделей поведінки та розвитку конкретних явищ у перспективі.

Банки візуального супроводу сприяють активізації процесу навчання за темами навчальної дисципліни за допомогою наочності.

11. Методи контролю

Система оцінювання сформованих компетентностей (див. табл. 2.1) у студентів враховує види занять, які згідно з програмою навчальної дисципліни передбачають лекційні, семінарські, практичні заняття, а також виконання самостійної роботи. Оцінювання сформованих компетентностей у студентів здійснюється за накопичувальною 100-бальною системою. Відповідно до Тимчасового положення "Про порядок оцінювання результатів навчання студентів за накопичувальною бально-рейтинговою системою" ХНЕУ ім. С. Кузнеця, контрольні заходи включають:

поточний контроль, що здійснюється протягом семестру під час проведення лекційних, практичних, семінарських занять і оцінюється сумою набраних балів (максимальна сума – 100 балів);

модульний контроль, що проводиться з урахуванням поточного контролю за відповідний змістовий модуль і має на меті *інтегровану* оцінку результатів навчання студента після вивчення матеріалу з логічно завершеної частини дисципліни – змістового модуля;

підсумковий/семестровий контроль, що проводиться у формі заліку, відповідно до графіка навчального процесу.

Поточний контроль з цієї навчальної дисципліни проводиться в таких формах:

- активна робота на лекційних заняттях;
- активна участь у виконанні практичних завдань;
- активна участь у дискусії та презентації матеріалу на семінарських заняттях;
- захист звіту з лабораторної роботи;
- проведення поточного тестування;
- проведення письмової контрольної роботи;
- експрес-опитування;
- проведення диктанту за лекційним матеріалом.

Модульний контроль з цієї навчальної дисципліни проводиться у формі колоквиуму. **Колоквиум** – це форма перевірки й оцінювання знань студентів у системі освіти у вищих навчальних закладах. Проводиться як проміжний міні-екзамен з ініціативи викладача.

Підсумковий/семестровий контроль проводиться у формі семестрового заліку. **Семестрові екзамени** – форма оцінювання підсумкового

засвоєння студентами теоретичного та практичного матеріалу з окремої навчальної дисципліни, що проводиться як контрольний захід.

Порядок проведення поточного оцінювання знань студентів.

Оцінювання знань студента під час семінарських і практичних занять та виконання індивідуальних завдань проводиться за накопичувальною 100-бальною системою за такими критеріями:

розуміння, ступінь засвоєння теорії та методології проблем, що розглядаються;

ступінь засвоєння фактичного матеріалу навчальної дисципліни;

ознайомлення з рекомендованою літературою, а також із сучасною літературою з питань, що розглядаються;

вміння поєднувати теорію з практикою під час розгляду виробничих ситуацій, розв'язанні задач, проведенні розрахунків у процесі виконання індивідуальних завдань та завдань, винесених на розгляд в аудиторії;

логіка, структура, стиль викладу матеріалу в письмових роботах і під час виступів в аудиторії, вміння обґрунтовувати свою позицію, здійснювати узагальнення інформації та робити висновки.

Максимально можливий бал за конкретним завданням ставиться за умови відповідності письмового завдання студента або його усної відповіді всім зазначеним критеріям. Відсутність тієї або іншої складової знижує кількість балів. Під час оцінювання письмових завдань увага також приділяється якості, самостійності їх виконання. Якщо якась із вимог не буде виконана, то бали будуть знижені.

Поточний тестовий контроль проводиться 2 рази за семестр. Тест включає запитання одиничного і множинного вибору щодо перевірки знань основних категорій навчальної дисципліни.

Письмова контрольна робота проводиться 2 рази за семестр та включає практичні завдання різного рівня складності відповідно до тем змістового модуля.

Критерії оцінювання позааудиторної самостійної роботи студентів.

Загальними критеріями, за якими здійснюється оцінювання позааудиторної самостійної роботи студентів, є: глибина і міцність знань, рівень мислення, вміння систематизувати знання за окремими темами, вміння робити обґрунтовані висновки, володіння категорійним апаратом, навички і прийоми виконання практичних завдань, вміння знаходити необхідну інформацію, здійснювати її систематизацію та оброблення, самореалізація на практичних та семінарських заняттях.

Порядок підсумкового контролю з навчальної дисципліни.

Підсумковий контроль знань та компетентностей студентів з навчальної дисципліни здійснюється у вигляді заліку за отриманими протягом семестру балами.

Студента слід **вважати атестованим**, якщо сума балів, одержаних за результатами підсумкової/семестрової перевірки успішності, дорівнює або перевищує 60.

Сумарний результат у балах за семестр складає: *"60 і більше балів – зараховано"*, *"59 і менше балів – не зараховано"* та заноситься у залікову *"Відомість обліку успішності"* навчальної дисципліни. У випадку отримання менше 60 балів студент обов'язково складає залік після закінчення екзаменаційної сесії у встановлений деканом факультету термін, але не пізніше двох тижнів після початку семестру. У випадку повторного отримання менше 60 балів декан факультету призначає комісію у складі трьох викладачів на чолі із завідувачем кафедри та визначає термін перескладання заліку, після чого приймається рішення відповідно до чинного законодавства: "зараховано" – студент продовжує навчання за графіком навчального процесу, а якщо "не зараховано", тоді декан факультету пропонує студенту повторне вивчення навчальної дисципліни протягом наступного навчального періоду самостійно.

Структура колоквіуму за змістовим модулем 1

Завдання 1

(перевірка сформованості компетентності щодо здійснення аналізу структури активів з точки зору ліквідності)

На прикладі даних, наведених в табл. 11.1, визначте структуру активів з позиції ліквідності, прокоментуйте структурні зрушення.

Таблиця 11.1

Активи банку "Ставроліт", тис. грн

Назва статей	01.01.2015 р.	01.01.2016 р.
1	2	3
Кошти в Національному банку України та готівкові кошти банку	1 123 088	1 068 967

1	2	3
Кошти в інших банках	1 260 776	2 375 903
Цінні папери в портфелі банку на продаж	167 197	143 041
Кредити, що надані фізичним та юридичним особам	10 950 432	29 891 066
Основні засоби	645 091	1 109 081
Нематеріальні активи	3 439	10 828
Нараховані доходи до отримання	76 460	294 727
Відстрочений податковий актив	6 278	34 703
Інші активи	77 616	77 178

Завдання 2

(перевірка сформованості компетентності щодо здійснення аналізу ефективності кредитної діяльності банку)

На прикладі даних, наведених у табл. 11.2, розрахувати та проаналізувати показник загальної кредитної активності банку "ПрофКредит", темп зростання позикових активів, коефіцієнт випередження. Зробити висновки стосовно визначених показників.

Таблиця 11.2

Активи АКБ "ПрофКредит", тис. грн

Найменування статті	01.01.2014	01.01.2015	01.01.2016
Кошти в НБУ та готівкові кошти банку	2 958 757	3 056 477	2 358 808
Цінні папери, що рефінансуються НБУ	0	0	108 911
Кошти в інших банках	659 734	617 908	1 861 990
Цінні папери в торговому портфелі банку	0	47 352	0
Цінні папери в портфелі банку на продаж	135 006	66 322	380 029
Кредити, що надані	13 569 674	17 392 805	25 412 651
Юридичним особам	12 917 748	16 020 062	22 338 916
Фізичним особам	651 926	1 372 742	3 073 735
Цінні папери, що утримуються до погашення	1 042	598	476
Інвестиції в асоційовані й дочірні компанії	19 542	16 374	17 024
Основні засоби	905 585	947 941	2 381 426
Нематеріальні активи	15 347	17 179	1 612
Інші активи	102 727	101 644	186 745

Завдання 3

(перевірка сформованості компетентності щодо здійснення аналізу власного капіталу банку)

За наведеними даними (табл. 11.3) розрахувати рівень статутного капіталу на 1 грн активних операцій; рівень статутного капіталу на 1 грн власних коштів; мультиплікатор капіталу. Зробити висновки стосовно визначених показників.

Таблиця 11.3

Динаміка зобов'язань і капіталу банку "Финанс-Про", тис. грн

Назва статей	01.01.2014 р.	01.01.2015 р.	01.01.2016 р.
Коррахунки НБУ та інших банків	475 550	668 524	177 810
Депозити до запитання	1 043 887	2 303 192	2 873 393
Строкові депозити	918 390	2 042 129	3 932 058
Отримані міжбанківські кредити	58 776	41 844	129 299
Емітовані боргові зобов'язання	18 888	24 989	20 348
Кредиторська заборгованість	110 676	76 783	257 920
Усього зобов'язань	2 626 168	5 157 461	7 390 828
Статутний капітал	58 321	84 000	84 000
Емісійні різниці	0	1 180	1 180
Резервний фонд	18 418	20 292	61 435
Прибуток минулих років	295 338	331 621	755 719
Результат поточного року	1 123	54 073	102 853
Результати переоцінки	15 578	8 348	10 382
Усього власного капіталу	441 782	560 090	1 091 826

Завдання 4

(перевірка сформованості компетентності щодо здійснення аналізу ділової активності банку щодо залучення клієнтів та аналізу ефективності використання банком своїх зобов'язань)

На прикладі даних, наведених у завданні 3, визначити та проаналізувати рівень поточних рахунків у пасивах, визначити рівень стабільності ресурсної бази банку, коефіцієнт співвідношення зобов'язань і капіталу. Прокоментувати отримані значення показників.

Критерії оцінювання колоквиуму за змістовим модулем 1

Визначення загальної оцінки за результатами колоквиуму здійснюється як сума оцінок за кожне завдання з урахуванням таких критеріїв оцінювання:

Завдання 1

2 бали	вирішення завдання у повному обсязі, за вірним алгоритмом, який демонструє знання класифікації активів за ступенем ліквідності, критеріальних рівнів співвідношень високоліквідних та ліквідних активів у структурі активних операцій, прийомів вертикального і горизонтального аналізу
1 бал	вирішення завдання з незначною кількістю помилок, якщо недостатньо точно класифіковані статті високоліквідних, ліквідних, низьколіквідних, неліквідних, недохідних та квазіактивів банку

Якщо завдання не вирішено, оцінка не ставиться.

Завдання 2

2 бали	виконання завдання повністю, без допущення помилок, з демонстрацією володіння прийомами аналізу кредитних операцій банку та розрахунку й інтерпретації показників загальної кредитної активності, темпу зростання позикових та сукупних активів, коефіцієнта випередження
1 бал	розв'язання завдання з деякими неточностями у розрахунку показників кредитної діяльності

Якщо завдання не вирішено, оцінка не ставиться.

Завдання 3

4 бали	вирішення завдання у повному обсязі, без допущення методологічних помилок, з чітким володінням понятійним апаратом та методами аналізу банківської діяльності, з демонстрацією прийомів коефіцієнтного аналізу пасивних операцій банку, з наявністю обґрунтованих висновків
--------	---

3 бали	вирішення завдання концептуально правильно, якщо правильно визначений алгоритм розв'язання завдання, загальний підхід до вирішення завдання свідчить про добре володіння студентом матеріалом, є розуміння механізму аналізу, зроблені висновки за його результатами, але допущені механічні чи незначні помилки
2 бали	вирішення завдання не в повному обсязі, з допущенням неточностей у розрахунках або нерозумінням сутності показників, за відсутності повних висновків
1 бал	вирішення діагностичного завдання зі значною кількістю помилок, з неповними висновками, проте за умови розрахунку усіх показників

Якщо студент не надав відповіді взагалі, завдання не оцінюється.

Завдання 4

4 бали	завдання вирішено системно правильно, з використанням як типового алгоритму, так і самостійно розробленого на основі їх порівняння. Продемонстровані знання вітчизняного та зарубіжного досвіду аналізу банківської діяльності, уміння самостійно обирати та розраховувати показники для характеристики стану активів, зобов'язань, капіталу, доходів та витрат банку, робити обґрунтовані висновки
3 бали	концептуально правильне вирішення завдання, наявність повних висновків, причому продемонстровані системні знання навчального матеріалу, проте у розрахунку деяких показників допущені незначні неточності
2 бали	у процесі виконання завдання студент застосовує узагальнені знання навчального матеріалу, знає прийоми аналізу, при цьому припускається помилок та робить недостатньо повні висновки, проте методичний підхід до вирішення завдання є правильним, і достатня кількість розрахунків є правильними
1 бал	під час розв'язання завдання мають місце частково помилкові аргументації щодо вибору показників, розпочато виконання завдання без аргументації дій та наявності комплексного бачення аналітичного процесу, припущені концептуальні помилки

Якщо студент не надав відповіді взагалі, завдання не оцінюється.

12. Розподіл балів, які отримують студенти

Систему оцінювання рівня сформованості професійних компетентностей студентів денної форми навчання наведено в табл. 12.1.

Система оцінювання рівня сформованості професійних компетентностей

Професійні компетентності	Навчальний тиждень	Години	Форми навчання	Оцінка рівня сформованості компетентностей				
				Форми контролю	Макс. бал			
1	2	3	4	5	6			
Змістовий модуль 1					46			
Аналіз основних банківських операцій					46			
Здатність здійснювати аналіз активних і пасивних операцій банку	Здатність "читати" баланс, зіставляти обсяги діяльності та фінансові результати	2	Ауд.	2	Лекція	Тема 1. Теоретичні основи аналізу банківської діяльності	Активна робота на парі	1
			Ауд.	2	Практичне заняття	Обговорення питань ролі аналізу в прийнятті рішень з питань банківського бізнесу, практичного застосування принципів та методів аналізу	Активна робота на парі	0,5
			СРС	4	Підготовка до занять	Вивчення лекційного матеріалу; підготовка до практичних занять; вивчення питань, винесених на самостійне опрацювання	Перевірка готовності до аудиторних занять	0,5
		3	Ауд.	2	Лабораторне заняття	Визначення темпів зміни показників функціонування банківської системи України у середовищі MS Exel	Захист звіту з лабораторної роботи	5
			СРС	4	Підготовка до занять	Вивчення лекційного матеріалу; підготовка до практичних занять	Перевірка домашніх завдань	0,5
			Ауд.	2	Лекція	Тема 2. Загальний аналіз активних операцій банку	Активна робота на парі	1
	4	Ауд.	2	2	Практичне заняття	Розв'язання практичних завдань з визначення структури і динаміки активних операцій, групування активів за рівнем ліквідності	Вирішення компетентнісно-орієнтованих завдань	0,5
						Поточна контрольна робота. Вирішення компетентнісно-орієнтованих завдань	Поточна контрольна робота	10
		СРС	4	Підготовка до занять	Вивчення лекційного матеріалу; підготовка до практичних занять; вивчення питань, винесених на самостійне опрацювання	Перевірка домашніх завдань	0,5	
		Ауд.	2	Лабораторне заняття	Визначення груп активів за рівнем ліквідності, розрахунок коефіцієнтів ліквідності у середовищі MS Exel	Захист звіту з лабораторної роботи	5	
5	СРС	4	Підготовка до занять	Вивчення лекційного матеріалу; підготовка до практичних занять; вивчення питань, винесених на самостійне опрацювання; вирішення завдань	Перевірка домашніх завдань	0,5		

Продовження табл. 12.1

1	2	3	4	5	6			
Здатність проводити аналіз структури та якості кредитного портфеля, диверсифікації кредитних вкладень; здійснювати аналіз ефективності кредитної діяльності банку	6	Ауд.	2	Лекція	Тема 3. Аналіз кредитно-інвестиційного портфеля банку	Активна робота на парі	1	
			2	Практичне заняття	Розв'язання практичних завдань з визначення структури і динаміки кредитних операцій, групування кредитного портфеля за різними ознаками	Активна робота на парі	0,5	
		СРС	4	Підготовка до занять	Вивчення лекційного матеріалу; підготовка до практичних занять; вивчення питань, винесених на самостійне опрацювання; вирішення завдань	Перевірка домашніх завдань	0,5	
	7	Ауд.	2	Лабораторне заняття	Визначення структури і динаміки кредитно-інвестиційного портфеля банку, розрахунок фінансових коефіцієнтів у середовищі MS Excel	Захист звіту з лабораторної роботи	5	
			СРС	4	Підготовка до занять	Вивчення лекційного матеріалу; підготовка до практичних занять; вивчення питань, винесених на самостійне опрацювання; вирішення завдань	Перевірка домашніх завдань	0,5
		СРС	4	Підготовка до занять	Вивчення лекційного матеріалу; підготовка до колоквиуму	Перевірка домашніх завдань	0,5	
Вміти аналізувати структуру ресурсної бази банку за джерелами формування	8	Ауд.	2	Лекція	Тема 4. Аналіз власного капіталу та зобов'язань банку	Підсумкова контрольна робота	1	
			2	Практичне заняття	Колоквиум за змістовим модулем 1	Підсумкова контрольна робота	12	
		СРС	4	Підготовка до занять	Вивчення лекційного матеріалу; підготовка до колоквиуму	Перевірка домашніх завдань	0,5	
Змістовий модуль 2. Аналіз фінансової стійкості банку						54		
Здатність здійснювати аналіз ресурсної стійкості, ліквідності, ділової активності, прибутковості банку	Вміти застосовувати коефіцієнти для аналізу пасивів банку	9	Ауд.	2	Лабораторне заняття	Визначення структури власного капіталу та зобов'язань банку, характеризувати стан ресурсної бази з використанням відносних показників у середовищі MS Excel	Захист звіту з лабораторної роботи	5
				СРС	4	Підготовка до занять	Вивчення лекційного матеріалу; підготовка до практичних занять; вирішення завдань	Перевірка домашніх завдань
			Вміти здійснювати аналіз динаміки чистого процентного, чистого комісійного доходу та загального операційного прибутку банку, розраховувати та інтерпретувати коефіцієнти дохідності	10	Ауд.	2	Лекція	Тема 5. Аналіз фінансових результатів діяльності банку
	2	Практичне заняття				Вирішення практичних завдань з аналізу доходів, витрат, прибутку банку	Активна робота на парі	0,5
	СРС	4		Підготовка до занять	Вивчення лекційного матеріалу; підготовка до практичних занять; вирішення завдань	Перевірка домашніх завдань	0,5	
		Ауд.		2	Лабораторне заняття	Аналіз структури доходів і витрат банку, розрахунок коефіцієнтів прибутковості банку в середовищі MS Excel	Захист звіту з лабораторної роботи	5

Закінчення табл. 12.1

1	2	3	4	5	6		
Вміти проводити аналіз платоспроможності та стійкості ресурсної бази, аналіз капітальної стійкості, аналіз кредитної та валютної стійкості, аналіз ділової активності та ліквідності банку	12	CPC	4	Підготовка до занять	Вивчення лекційного матеріалу; підготовка до практичних занять; вирішення завдань	Перевірка домашніх завдань	0,5
		Ауд.	2	Лекція	Тема 6. Аналіз фінансового стану банку	Активна робота на парі	1
			2	Практичне заняття	Вирішення практичних завдань з аналізу фінансового стану банку	Активна робота на парі	0,5
	13	CPC	4	Підготовка до занять	Вивчення лекційного матеріалу; підготовка до практичних занять	Перевірка домашніх завдань	0,5
		Ауд.	2	Лабораторне заняття	Розрахунок інтегральних показників ресурсної стійкості банку в середовищі MS Excel	Захист звіту з лабораторної роботи	5
		CPC	4	Підготовка до занять	Вивчення лекційного матеріалу; підготовка до практичних занять; вирішення завдань	Перевірка домашніх завдань	0,5
	14	Ауд.	2	Практичне заняття	Розв'язання задач з аналізу фінансових коефіцієнтів	Вирішення компетентнісно-орієнтованих завдань	0,5
					Поточна контрольна робота. Вирішення компетентнісно-орієнтованих завдань	Вирішення компетентнісно-орієнтованих завдань	10
		CPC	4	Підготовка до занять	Вивчення лекційного матеріалу; підготовка до практичних занять; вирішення завдань	Перевірка домашніх завдань	0,5
	15	Ауд.	2	Лабораторне заняття	Розрахунок інтегральних показників ліквідності банку в середовищі MS Excel	Захист звіту з лабораторної роботи	5
		CPC	4	Підготовка до занять	Вивчення лекційного матеріалу; підготовка до практичних занять; вирішення завдань	Перевірка домашніх завдань	0,5
	16	Ауд.	2	Практичне заняття	Колоквіум за змістовим модулем 2	Підсумкова контрольна робота	12
		CPC	4	Підготовка до занять	Вивчення лекційного матеріалу; підготовка до практичних занять; вирішення завдань	Перевірка домашніх завдань	
	17	Ауд.	2	Лабораторне заняття	Розрахунок інтегральних показників ділової активності банку в середовищі MS Excel	Захист звіту з лабораторної роботи	5
		CPC	4	Підготовка до занять	Вивчення лекційного матеріалу; підготовка до колоквіуму		
	Усього годин	108	Загальна максимальна кількість балів із дисципліни			100	

Розподіл балів у межах тем змістових модулів наведено в табл. 12.2.

Таблиця 12.2

Розподіл балів за темами

Теми змістового модуля		Лекції	Практичні	Лабораторні	Домашні завдання	Поточні КР	Колоквіум	Усього
Змістовий модуль 1	<i>Тема 1.</i> Теоретичні основи аналізу банківської діяльності	1	0,5	5	1	10	12	46
	<i>Тема 2.</i> Загальний аналіз активних операцій банку	1	0,5	5	1			
	<i>Тема 3.</i> Аналіз кредитно-інвестиційного портфеля банку	1	0,5	5	1			
	<i>Тема 4.</i> Аналіз власного капіталу та зобов'язань банку	1	–	–	0,5			
Змістовий модуль 2	<i>Тема 5.</i> Аналіз фінансових результатів діяльності банку	1	0,5	10	1,5	10	12	54
	<i>Тема 6.</i> Аналіз фінансового стану банку	1	1	15	2			
Усього		6	3	40	7	20	24	100

Максимальну кількість балів, яку може накопичити студент протягом тижня за формами та методами навчання, наведено в табл. 12.3.

Таблиця 12.3

Розподіл балів за тижнями

Теми змістового модуля			Лекції	Практичні	Лабораторні	Домашні завдання	Поточні КР	Колоквіум	Усього
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Змістовий модуль 1	<i>Тема 1</i>	1 тиждень	–	–	–	–	–	–	0
		2 тиждень	1	0,5	–	0,5	–	–	2
	<i>Тема 2</i>	3 тиждень	–	–	5	0,5	–	–	5,5
		4 тиждень	1	0,5	–	0,5	10	–	12

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
	Тема 3	5 тиждень	–	–	5	0,5	–	–	5,5
		6 тиждень	1	0,5	–	0,5	–	–	2
	Тема 4	7 тиждень	–	–	5	0,5	–	–	5,5
		8 тиждень	1	–	–	0,5	–	12	13,5
Змістовий модуль 2	Тема 5	9 тиждень	–	–	–5	0,5	–	–	5,5
		10 тиждень	1	0,5	–	0,5	–	–	2
	Тема 6	11 тиждень	–	–	5	0,5	–	–	5,5
		12 тиждень	1	0,5	–	0,5	–	–	2
		13 тиждень	–	–	5	0,5	–	–	5,5
		14 тиждень	–	0,5	–	0,5	10	–	11
		15 тиждень	–	–	5	0,5	–	–	5,5
		16 тиждень	–	–	–	–	–	12	12
17 тиждень	–	–	5	–	–	–	5		
Усього			6	3	40	7	20	24	100

Підсумкова оцінка з навчальної дисципліни визначається відповідно до Тимчасового положення "Про порядок оцінювання результатів навчання студентів за накопичувальною бально-рейтинговою системою" ХНЕУ ім. С. Кузнеця (табл. 12.4).

Таблиця 12.4

Шкала оцінювання: національна та ЄКТС

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ЄКТС	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
82 – 89	B	добре	
74 – 81	C		
64 – 73	D	задовільно	
60 – 63	E		
35 – 59	FX	незадовільно	не зараховано
1 – 34	F		

Оцінки за цією шкалою заносяться до відомостей обліку успішності, індивідуального навчального плану студента та іншої академічної документації.

13. Рекомендована література

13.1. Основна

1. Аналіз банківської діяльності [Текст] : підручник / за ред. А. М. Герасимовича ; Київський нац. екон. ун-т ім. Вадима Гетьмана. – 2-ге вид., без змін. – Київ : КНЕУ, 2010. – 599 с.
2. Косова Т. Д. Аналіз банківської діяльності : навч. посіб. / Т. Д. Косова. – Київ : Центр учбової літератури, 2008. – 486 с.
3. Парасій-Вергуненко І. М. Аналіз банківської діяльності : навч.-метод. посіб. для самост. вивч. дисц. / І. М. Парасій-Вергуненко. – Київ : КНЕУ, 2003. – 347 с.
4. Примостка Л. О. Фінансовий менеджмент у банку : підручник / Л. О. Примостка. – 2-ге вид., доп. і перероб. – Київ : КНЕУ, 2004. – 468 с.
5. Савіна Л. О. Фінансовий аналіз у комерційному банку [Текст] : навч. посіб. / Л. О. Савіна ; Запоріж. держ. ун-т. – Київ : Кондор, 2009. – 188 с.
6. Чмутова І. М. Аналіз банківської діяльності [Текст] : навч. посіб. / І. М. Чмутова ; Харківський національний економічний університет. – Харків : ХНЕУ, 2012. – 307 с.
7. Швець Н. Р. Аналіз та оцінка ресурсів банку : монографія / Н. Р. Швець. – Чернівці : Рута, 2006. – 168 с.
8. Щибиволок З. І. Аналіз банківської діяльності [Текст] : навч. посіб. / З. І. Щибиволок. – 2-ге вид., стер. – Київ : Знання, 2007. – 311 с.

13.2. Додаткова

9. Аналіз діяльності комерційного банку / за ред. Ф. Ф. Бутинця. – Житомир : ПП "Рута", 2007. – 395 с.
10. Анализ деятельности банков : учеб. пособ. / И. К. Козлова, Т. А. Купрюшина, О. А. Богданкевич та ін. ; [под общ. ред. И. К. Козловой]. – Минск : Высш. шк., 2003. – 240 с.
11. Батракова Л. Г. Экономический анализ деятельности коммерческого банка / Л. Г. Батракова. – Москва : Логос, 2003. – 344 с.
12. Литвин Н. Б. Облік і аналіз зовнішньоекономічної діяльності комерційних банків : навч. посіб. / Н. Б. Литвин. – Тернопіль : Карт-бланш, 2003. – 362 с.

13. Отенко И. П. Анализ деятельности коммерческих банков : учеб. пособ / И. П. Отенко. – Харьков : Изд. ХГЭУ, 2001. – 156 с.

14. Тиркало Р. І. Фінансовий аналіз комерційного банку: основи теорії, експрес-діагностика, рейтинг / Р. І. Тиркало, З. І. Щибиволок. – Київ : Слобожанщина, 1999. – 236 с.

15. Шеремет А. Д. Финансовый анализ в коммерческом банке / А. Д. Шеремет, Г. Н. Щербакова. – Москва : Финансы и статистика, 2000. – 256 с.

13.3. Інформаційні ресурси

16. ЛигаБизнесИнформ. – Режим доступа : www.liga.net.

17. Нормативные акты Украины [Электронный ресурс]. – Режим доступа : www.nau.kiev.ua.

18. Офіційний сайт Національного банку України. – Режим доступу : www.bank.gov.ua.

Додатки

Додаток А

Таблиця А.1

Структура складових професійних компетентностей з навчальної дисципліни "Аналіз банківської діяльності" за Національною рамкою кваліфікацій України

45

Складові компетентності, які формуються в рамках теми	Мінімальний досвід	Знання	Вміння	Комунікації	Автономність і відповідальність
1	2	3	4	5	6
Тема 1. Теоретичні основи аналізу банківської діяльності					
Визначення виду та методів аналізу банківської діяльності на різних етапах його проведення відповідно до завдань аналізу	Особливості етапів аналізу банківської діяльності; форми звітності	Сутність, завдання і принципи аналізу банківської діяльності; напрями й етапи проведення аналізу банківської діяльності; види та методи аналізу банківської діяльності	Вміти "читати" баланс банку на попередньому етапі: структурувати окремі його частини, виявляти тенденції їх зміни; зіставляти обсяги діяльності та фінансові результати	Зрозуміле і недвозначне донесення достовірної інформації, ідей, проблем, рішень та власного досвіду під час дослідження теоретичних аспектів аналізу банківської діяльності	Відповідальність за точність і коректність розрахунків та обґрунтованість висновків
Тема 2. Загальний аналіз активних операцій банку					
Здійснювати обґрунтований вибір методів та підходів до аналізу активних операцій банку	Види банківських активів. Баланс. Примітки до річного фінансового звіту банку	Види банківських активів та їх групування за різними ознаками; прийоми вертикального та горизонтального аналізу активу балансу банку; основні показники аналізу активних операцій	Вміти проводити вертикальний та горизонтальний аналіз активу балансу банку; групувати активи за типами операцій, за строками розміщення, за рівнем ліквідності, за ступенем ризику; проводити аналіз ліквідності та ризиковості банківських активів	Зрозуміле і недвозначне донесення достовірної інформації, ідей, проблем, рішень та власного досвіду в галузі аналізу активних операцій банку. Презентувати результати аналізу активних операцій банку	Відповідальність за точність і коректність розрахунків та обґрунтованість висновків

1	2	3	4	5	6
Тема 3. Аналіз кредитно-інвестиційного портфеля банку					
Здійснювати обґрунтований вибір методів та підходів до аналізу кредитних операцій банку й операцій банку з цінними паперами банку	Класифікація кредитного портфеля банку за строками, економічними контрагентами, поверненістю, видами забезпечення, ступенем ризику. Класифікація портфеля цінних паперів банку: торговий портфель, портфель на продаж, портфель до погашення	Коефіцієнти, що використовуються для аналізу кредитних операцій. Методика аналізу структури, динаміки та дохідності вкладень у цінні папери	Вміти класифікувати кредитний портфель банку за строками, економічними контрагентами, поверненістю, ступенем ризику; проводити аналіз структури та якості кредитного портфеля; проводити аналіз диверсифікації кредитних вкладень; здійснювати аналіз ефективності кредитної діяльності банку; здійснювати аналіз своєчасності повернення кредитів, здійснювати аналіз формування резерву під кредитні ризики. Вміти виконувати аналіз інвестиційної привабливості об'єкта; класифікувати портфель цінних паперів банку: торговий портфель, портфель на продаж, портфель до погашення; аналізувати структуру операцій банку з цінними паперами; вміти розраховувати показники ефективності використання вкладень; аналізувати дохідність та ризик операцій банку з цінними паперами	Зрозуміле і недвозначне донесення достовірної інформації, ідей, проблем, рішень та власного досвіду в галузі аналізу кредитних операцій банку та операцій з цінними паперами. Презентувати результати аналізу кредитних операцій банку та операцій з цінними паперами банку	Відповідальність за точність і коректність розрахунків та обґрунтованість висновків

1	2	3	4	5	6
Тема 4. Аналіз власного капіталу та зобов'язань банку					
Здійснювати обґрунтований вибір методів та підходів до аналізу власного капіталу та зобов'язань банку	Інформаційні джерела для проведення аналізу власного капіталу; складові капіталу банку; види банківських зобов'язань, їх класифікація	Показники оцінки його динаміки, структури, достатності, вартості. Показники аналізу зобов'язань та технологію його проведення	Вміти здійснювати аналіз змін у співвідношенні між капіталом банку і його зобов'язаннями; вивчати зміни капіталу банку, аналізувати формування статутного капіталу, формування загальних резервів та резервних фондів банку; проводити оцінювання вартості капіталу. Вміти аналізувати структуру зобов'язань за джерелами формування; проводити аналіз темпів зростання коштів до запитання та строкових коштів у розрізі клієнтів – суб'єктів господарювання та фізичних осіб; здійснювати оцінювання стабільності грошових вкладень населення; аналізувати ділову активність банку щодо залучення клієнтів; аналізувати ефективність використання банком своїх зобов'язань	Зрозуміле і недвозначне донесення достовірної інформації, ідей, проблем, рішень та власного досвіду в галузі аналізу власного капіталу та зобов'язань банку. Презентувати результати аналізу власного капіталу та зобов'язань банку	Відповідальність за точність і коректність розрахунків та обґрунтованість висновків

1	2	3	4	5	6
Тема 5. Аналіз фінансових результатів діяльності банку					
<p>Здійснювати обґрунтований вибір методів та підходів до аналізу доходів і витрат банку.</p> <p>Здійснювати обґрунтований вибір методів та підходів до аналізу прибутку і рентабельності банку</p>	<p>Види банківських доходів та витрат.</p> <p>Джерела формування прибутку банку</p>	<p>Показники доходності операцій банку.</p> <p>Показники прибутковості діяльності банку</p>	<p>Вміти визначати та оцінювати обсяг, динаміку і структуру доходів банку; встановлювати фактори, що впливають на величину доходів та виявляти резерви їх збільшення; проводити оцінку рівня аналізу динаміки витрат, їх структурний аналіз.</p> <p>Вміти здійснювати аналіз динаміки чистого процентного, чистого комісійного доходу та загального операційного прибутку банку; визначати вплив зміни доходів та витрат на чистий прибуток; розраховувати та інтерпретувати показники прибутковості банку; проводити оцінку ступеня залежності банку від непроцентних доходів; здійснювати аналіз ефективності діяльності працівників банку, декомпозиційний аналіз прибутковості власного капіталу банку</p>	<p>Зрозуміле і недвозначне донесення достовірної інформації, ідей, проблем, рішень та власного досвіду в галузі аналізу доходів і витрат банку.</p> <p>Презентувати результати аналізу доходів, витрат та прибутку банку, відносних показників прибутковості</p>	<p>Відповідальність за точність і коректність розрахунків та обґрунтованість висновків</p>

1	2	3	4	5	6
Тема 6. Аналіз фінансового стану банку					
Здійснювати обґрунтований вибір методів та підходів до аналізу фінансового стану банку	Складові фінансового стану банку. Сутність ресурсної стійкості, ліквідності, ділової активності банку, фактори, які на них впливають	Показники аналізу фінансового стану банку; методи побудови рейтингу банків	Вміти проводити аналіз платоспроможності та стійкості ресурсної бази, аналіз капітальної стійкості, аналіз кредитної та валютної стійкості, аналіз ділової активності; застосовувати індексний метод, номерну систему і бальний підхід до побудови рейтингів. Проводити аналіз дотримання обов'язкових нормативів ліквідності та капіталу; здійснювати коефіцієнтний аналіз ліквідності; виявляти фактори, які викликали відхилення фактичних значень показників від нормативних вимог	Зрозуміле і недвозначне донесення достовірної інформації, ідей, проблем, рішень та власного досвіду в аналізі фінансового стану банку. Презентувати результати оцінки та аналізу фінансового стану банку	Відповідальність за точність і коректність розрахунків та обґрунтованість висновків

Зміст

Вступ.....	3
1. Опис навчальної дисципліни	4
2. Мета та завдання навчальної дисципліни	4
3. Програма навчальної дисципліни	9
4. Структура навчальної дисципліни.....	13
5. Теми та плани семінарських занять.....	15
6. Теми практичних занять	16
6.1. Приклади типових практичних завдань за темами.....	17
7. Теми лабораторних занять.....	21
8. Самостійна робота.....	22
8.1. Контрольні запитання для самодіагностики	24
9. Індивідуально-консультативна робота	26
10. Методи навчання	27
11. Методи контролю	31
12. Розподіл балів, які отримують студенти	37
13. Рекомендована література.....	43
13.1. Основна	43
13.2. Додаткова	43
13.3. Інформаційні ресурси.....	44
Додатки.....	45

НАВЧАЛЬНЕ ВИДАННЯ

АНАЛІЗ БАНКІВСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

**Робоча програма
для студентів спеціальності
072 "Фінанси, банківська справа та страхування"
першого (бакалаврського) рівня**

Самостійне електронне текстове мережеве видання

Укладач **Чмутова** Ірина Миколаївна

Відповідальний за видання *О. М. Колодізєв*

Редактор *В. Ю. Степаненко*

Коректор *Т. А. Маркова*

План 2017 р. Поз. № 39 ЕВ. Обсяг 51 с.

Видавець і виготовлювач – ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 61166, м. Харків, просп. Науки, 9-А

*Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи до Державного реєстру
ДК № 4853 від 20.02.2015 р.*